

Školní zralost, připravenost dítěte pro vstup do základní školy

/informační rukověť pro rodiče předškolních dětí/

Pojem školní zralosti, či připravenosti zahrnuje celou řadu symptomů a oblastí na které se při posuzování osobnosti dítěte musíme zaměřit. Všechny oblasti rozvoje dítěte by měly být v souladu a všechny jsou důležité!

1. Tělesná zralost

Fyzickou zralost dítěte posuzuje pediatr, vyjadřují se k ní rodiče a učitelky mateřské školy. Posuzují se především věk dítěte, jeho výška a váha, přiměřenost rozvoje hrubé a jemné motoriky.

2. Duševní zralost

Duševní zralost zahrnuje poznávací a rozumové schopnosti. Předpokladem pro vstup do školy je dosažená úroveň zrakového a sluchového vnímání, rozumových schopností, paměti, řeči a motoriky.

Zralost zrakového vnímání

Zralost zrakové vnímání je předpokladem pro úspěšné čtení. Dítě by mělo být schopné odlišit od sebe různé tvary a základní tvary i pojmenovat (čtverec, kruh, trojúhelník) a mělo by znát tvary alespoň některých písmen a číslic.

Aktivity k procvičování zrakového vnímání:

- rozlišování a vyhledávání stejných předmětů (např. kostek mezi kuličkami), odlišování rozdílných věcí (najít, co do skupiny nepatří podle tvaru, barvy)
- vyhledávání rozdílů na zdánlivě stejných obrázcích
- odlišení rozdílného obrazce z řady stejných
- skládání a rozkládání obrázků rozstříhaných na části, skládání a rozkládání částí stavebnic (rozkládací kostky) a puzzle.
- procházení obrázkovými bludišti
- vyhledání a určení místa věci v místnosti, na obrázku i hrače.
- vyhledání věcí na obrázku s pojmy dole/nahoře, vpravo/vlevo vzadu/vpředu/uprostřed.

Zralost sluchového rozlišování

Předpokladem pro úspěšnou výuku čtení je, aby dítě mělo poznat první písmeno ve slově.

Aktivity k procvičování zrakového vnímání:

- rozlišování zvuků (při zavázaných očích poznat zvuk sirek, peněz, klíčů aj.), poznávání hudebních nástrojů, přírodních zvuků
- napodobování rytmu vytleskáním (říkadla, básničky)
- hledání schovaného budíku podle zvuku
- hádání, co zvuk vydává
- hry na slepou bábu
- hádání, kterou hláskou začíná a končí slovo (co slyšíš na začátku - na konci?)
- "slovní fotbal" na hlásky (hráč vymyslí slovo začínající hláskou, na kterou končilo slovo vymyšlené protihráčem)
- vyhledání předmětů v místnosti začínajících na určitou hlásku či slabiku
- vymýšlení slov na nějakou slabiku (KO-lo, KO-pačky, KO-loběžka, ...)

Rozumové schopnosti

Chápání světa by u budoucích prvňáčků mělo být již více realistické, fantazijní pohled by měl postupně ustupovat. Dítě by také mělo:

- chápat jednoduché pojmy související s časem (včera-dnes-zíttra, ráno-poledne-večer) a být schopné řadit události chronologicky podle děje
- znát roční období
- být schopno tříditi věci podle velikosti, délky, množství, druhu (větší – menší; stůl - židle - postel x jablko)
- být schopno logické úvahy o pojmech (co mají podobného stůl a židle; košile a svetr ap.)
- znát barvy i doplňkové (oranžovou, hnědou, růžovou, fialovou)
- mít určité početní vědomosti (kolik nohou má pes, kolik je dnů v týdnu) a dovednosti (umět počítat do 10)
- sčítat a odčítat do 5 (přidávat a ubírat z množství věcí)
- zvládnout ukázat správný počet na prstech či vybrat z hromádky předmětů požadovaný počte

Paměť

Paměť dítěte před vstupem do školy se stává trvalejší a záměrnější, i když je spíše mechanická než logická. Dítě by mělo:

- být schopné zapamatovat si větu o osmi slovech a doslova ji zopakovat
- udělat podle tří najednou vydaných pokynů danou věc provést (například "Jdi do kuchyně, vezmi tam hrneček a přines mi ho.")
- umět zpaměti krátké básničky a písničky, popřípadě vyprávět vtipy či hádanky

Řeč

Školsky zralé dítě by mělo:

- správně vyslovovat všechny hlásky, toleruje se nesprávná výslovnost R,Ř
- v krátkosti (6 - 7 větami) plynule vyprávět o rodině, zájmech či trávení volného času
- mít bohatou slovní zásobu a zvládat i gramatické jevy řeči - správně skloňovat podstatná jména, a časovat slovesa
- skládat slova ve větě ve správném pořadí

Grafomotorika

Předpokladem pro rozvoj psaní je dobrá grafomotorika. Nutné jsou zejména:

- správný a fixovaný úchop tužky
- vybarvování ploch bez přetahování, nedotažení či odbytí jen vyčmáráním
- schopnost napodobit geometrické tvary

schopnost správně zobrazovat figurální kresbu, která by měla být bohatá na detaily, propracovaná, ve správných proporcích (postava, oči, uši, 5 prstů)

3. Sociální a citová zralost

Úspěch ve škole je též podmíněn určitou duševní vyspělostí, samostatností, emocionální stabilitou, odolností a schopností přijmout i případný neúspěch. Školsky zralé dítě by mělo:

- být schopné velkou část dne trávit ve skupině vrstevníků mimo domov a bez přítomnosti rodičů
- přijmout místo rodičů jako autoritu učitele
- vykat dospělým, pozdravit při setkání, poprosit při žádosti o věc / pomoc, poděkovat
- umět se obléknout bez cizí pomoci, obout si boty a zavázat tkaničky na kličku
- být schopné se podřídit formě práce ve skupině, plnit požadavky skupiny a kooperovat ve skupině
- mít osvojené hygienické návyky (jít samo na WC, umýt si ruce, ráno a večer si vyčistit zuby, večer se samo vykoupat)
- nereagovat na nezdár či nespravedlnost impulsivním výbuchem nebo pláčem
- rozhořčení ventilovat spíše slovními výlevy než záchvaty vzteku nebo tělesným násilím.

Pracovní zralost

Velmi důležitou otázkou je úroveň pracovní zralosti, která souvisí s motivací. Ačkoli zájem o hru stále ještě přetrvává, dítě by současně mělo:

- **projevovat zájem o činnosti podobající se školním úkolům (např. úkoly v dětských časopisech)**
- **být schopné pracovat na nějakém úkolu delší dobu, i když je úkol relativně nezajímavá**
- **být schopné dokončit úkol, který si samo dalo: obrázek, hrad z písku, stavebnici**

Rodiče by měli dítě naučit večer si připravit věci na následující den, sbalit tašku, ráno jít do školy, psát úkoly, udržovat si pořádek v tašce a věcech, nezapomínat věci. V 1. třídě by ještě rodiče měli dítěti tašku kontrolovat.

